

Evropský hospodářský
a sociální výbor

STANOVISKO

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Sociální zemědělství

Sociální zemědělství jakožto nástroj pro prosazování inovací v zemědělském odvětví
(stanovisko z vlastní iniciativy)

NAT/983

Zpravodaj: **Roman HAKEN**

www.eesc.europa.eu

CS

@EU_EESC

@EuropeanEconomicAndSocialCommittee

@european-economic-social-committee

@eu_civilsociety

@EESC

Poradkyně

Eliška HUDCOVÁ

Rozhodnutí plenárního
shromáždění

17/2/2026

Právní základ

čl. 52 odst. 2 jednacího řádu

Odpovědná sekce

Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí

Přijato v sekci

26/6/2026

Přijato na plenárním zasedání

24/9/2026

Plenární zasedání č.

608

Výsledek hlasování

(pro/proti/zdrželi se hlasování)

160/1/1

1. Závěry a doporučení

Evropský hospodářský a sociální výbor důrazně vybízí Evropskou komisi, Evropský parlament a Radu EU k těmto krokům:

1.1 Uznat sociální zemědělství jako inovativní rámec v zemědělském sektoru

EHSV doporučuje sociální zemědělství rámovat jako inovaci v zemědělském sektoru, která primárně přináší prostřednictvím zemědělských činností pozitivní řešení sociálních a zdravotních problémů na místní úrovni. Sociální zemědělství přispívá k vitalitě venkovských oblastí a zároveň je nedílnou součástí evropských politik zaměřených na sociální začleňování osob se zvláštními potřebami a různou mírou zranitelnosti.

1.2 Zjednodušit administrativu a umožnit financování rozvoje sociálního zemědělství v EU

EHSV vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby sociální zemědělství chápaly jako mezioborovou a průřezovou agendu, která nemůže být financována pouze z izolovaných krátkodobých projektů. EHSV vybízí k odstranění překážek při čerpání finanční podpory (EU i státní) na podporu aktivit sociálního zemědělství a k zjednodušení administrativy a byrokracie pro sociálně zemědělské aktivity s prokazatelným původem a kvalitou. Zvláštní pozornost by měla být věnována jeho přínosu k cílům rozvoje venkova, pokud jde o navrhovaný cíl výdajů na venkov ve výši 10 % národních reformních programů, plánů národních a regionálních partnerství mimo vyhrazené částky pro SZP a SRP, které mohou financovat opatření, jako je LEADER, iniciativy místní spolupráce a podpora nejvzdálenějších regionů. Pro dosažení tohoto cíle je třeba, aby členské státy a regiony vypracovaly konzistentní program opatření řešících specifické potřeby a výzvy venkovských oblastí, pro které sociální zemědělství poskytuje účinná řešení.

1.3 Zvyšovat povědomí o sociálním zemědělství a vytvořit jednotné značení pro trh

EHSV požaduje zvyšování povědomí o sociálním zemědělství jako nedílné součásti multifunkčního zemědělství. Doporučuje v rámci EU tvorbu přenositelného regulačního rámce pro zajištění původu a kvality služeb a zboží sociálního zemědělství s prokazatelně etickým obsahem a pozitivní environmentální a sociální stopou společně se zúčastněnými stranami, který bude soustavně ověřován. EHSV zdůrazňuje potřebu propagace na všech úrovních – EU, národní i místní. Značení a regulační rámec podpoří transparentnost a informovanost zákazníka a společnosti, které dodají sociálnímu zemědělství důvěryhodnost a rozšíří možnosti etických trhů. Koordinace na úrovni EU, registrace na úrovni členských států – kontrolní mechanismy musí mít zastoupení nejen státu, ale i zemědělců, expertů a subjektů organizované občanské společnosti.

1.4 Dodržovat etické a environmentální standardy v zaměstnávání v sociálním zemědělství

EHSV prosazuje důsledné dodržování etických a environmentálních standardů v kombinaci se spravedlivými mzdami, kolektivním vyjednáváním, bezpečnými pracovními podmínkami, respektováním lidské důstojnosti a předvídatelným zaměstnáním, které jsou na sociálních farmách běžným standardem a přispívají k blahobytu, motivaci a dlouhodobému udržení pracovníků. Pozitivní přístup k sociální podmíněnosti zdůrazňuje, že podpůrné programy a rozvojové fondy by neměly fungovat pouze jako kontrolní mechanismy, ale také jako pobídky k šíření environmentálně odpovědných a na lidi orientovaných zemědělských postupů. Tato

perspektiva podporuje zemědělce, kteří se zavázali k ochraně životního prostředí, ochraně práv pracovníků, prosazování rovných příležitostí, investicím do vzdělávání a vytváření hodnot pro komunitu. Integrace sociálního zemědělství s environmentálním povědomím a spravedlivými pracovními podmínkami dlouhodobě přispívá k budování odolnější, udržitelnější a sociálně spravedlivé zemědělské ekonomiky.

1.5 Posílit roli sociálního zemědělství v sociálních službách na venkově a v neformální péči

EHSV zdůrazňuje, že sociální zemědělství může být důležitou součástí podpůrné infrastruktury ve venkovských oblastech, zejména tam, kde je omezená dostupnost služeb. Jeho význam lze spatřovat v oblasti neformální péče a ve využívání místních zdrojů a komunitních kapacit. Stejně tak nabízí sociální zemědělství efektivní doplněk v prevenci problémů duševního zdraví. Propojení zdravotnictví, sociální oblasti a zemědělství přináší inovaci v podobě nefarmakologických přístupů v medicíně.

1.6 Rozvíjet přístupy k měření dopadů, vypracovat jednotnou metodiku

EHSV vyzývá k posílení práce s daty a k měření dopadů sociálního zemědělství, avšak způsobem, který bude praktický, přiměřený a použitelný pro různé typy zemědělských podniků a služeb v závislosti na regionu. Je smysluplné sledovat dopady v oblasti ekologie, sociálních politik, zaměstnanosti a veřejného zdraví. Je třeba znát dopady efektivního využívání investic do zemědělství a rozvoje venkova s ohledem na jednotlivce, skupinu a komunitu. EHSV žádá Evropskou komisi, aby poskytla údaje o hospodářském potenciálu sociálního zemědělství v Evropské unii.

1.7 Podpořit vzdělávání a výzkum

EHSV doporučuje vytvořit systém vzdělávání v sociálním zemědělství. Žádá vznik systémového poradenství a odborného vzdělávání o sociálním zemědělství na všech úrovních vzdělávání. Podporuje vznik akreditovaných kurzů a zprostředkování informací pro mateřské, základní a střední školy. Vzdělávání v sociálním zemědělství musí také pokrývat výzvy a příležitosti, jako je změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti, digitalizace, integrace energie z obnovitelných zdrojů, ale také inovace v oblasti sociální práce, zdraví, péče a well-beingu. EHSV vyzývá k možnosti čerpat pro tyto účely z EU programů, jako je např. Horizont a Erasmus+, a další grantové prostředky EU na vědu a výzkum.

1.8 Zapojit místní akční skupiny a pro podporu i šíření uplatnit metodu LEADER/CLLD

EHSV akcentuje důležitost místních akčních skupin a uplatnění metody LEADER/komunitně vedeného místního rozvoje pro vytvoření podpůrné a zprostředkující struktury. Samotná existence potenciálních partnerů ještě automaticky nevede ke vzniku funkčních modelů sociálního zemědělství. Významnou úlohu iniciátora, zprostředkovatele nebo mediátora, který by dokázal propojovat zemědělce, veřejné služby, místní samosprávy a občanskou společnost a řešit s nimi jednotlivé potřeby prostřednictvím konkrétních projektů a služeb, může mít místní akční skupina, a to jako informační centrum, zprostředkovatel partnerství, facilitátor a mentor při zahajování nových iniciativ. EHSV souhlasí, aby nástroj LEADER byl nadále klíčovým aktérem místního komunitního rozvoje v souladu s článkem 18 návrhu SZP na období 2028–

2034¹ a aby akcentoval potřebnost sociálního zemědělství ve strategiích místních akčních skupin.

1.9 Stavět i opravovat – podpořit prioritu Housing EU a zajistit bydlení ve venkovském prostředí

EHSV žádá prostřednictvím koncepce EU na podporu bydlení zajistit budování ubytovacích kapacit ve venkovských oblastech pro podporu sociálního zemědělství. Konstatuje, že panuje dlouhodobá krize v oblasti bydlení, které je pro mnohé sociální skupiny nedostupné. Malé farmy i zemědělské podniky disponují budovami, které lze adaptovat pro potřeby trvalého života na venkově pro mladé rodiny, začínající podnikatele, inovátory nebo marginalizované obyvatelstvo, nebo přechodného ubytování pro zaměstnance. Toto opatření zároveň posílí předcházení vyhlidňování venkova a podpoří diverzifikaci příjmů a ekonomickou nezávislost sociálních farem.

2. Obecné připomínky

- 2.1 Sociální zemědělství má vícerozměrný charakter, který sdružuje několik různých politik („multipolicy approach“): zemědělství, rozvoj venkova, sociální práci, zdravotnictví, vzdělávání, životní prostředí a sociální ekonomiku, které vyžadují koordinovaný a integrovaný přístup.
- 2.2 Sociální zemědělství je inovativním rámcem v zemědělském sektoru, který primárně přináší pozitivní řešení sociálních a zdravotních problémů na místní úrovni založených na zemědělských činnostech. Sociální zemědělství je integrálním prvkem evropských politik zaměřených na sociální začlenění osob se speciálními potřebami a různou mírou zranitelnosti na životaschopnost venkovských oblastí. Vytváří prostor pro lidi v obtížných životních situacích k uspokojení jejich potřeb a ke zlepšení jejich role ve společnosti prostřednictvím zapojení do farmářských prací v bezpečném prostředí. Zaměřuje se na aktivaci, terapii, pracovní integraci („work integration social enterprise“ – WISE) a vzdělávání lidí, kteří čelí znevýhodnění v důsledku tělesného a mentálního postižení, sociálních problémů, stáří, dlouhodobé nezaměstnanosti, problémů v oblasti duševního zdraví či statusu uprchlíka. Sociální zemědělství v některých zemích patří mezi nástroje restorativní justice nebo ochranné léčby. Podporuje generační obměnu, služby, které by jinak byly ve venkovských oblastech hůře dostupné, a napomáhá komunitní spolupráci a zapojení různých aktérů na daném území. Sociální zemědělství aktivně předchází vyhlidňování venkova, neboť nabízí pestrou škálu služeb zajišťovaných řadou profesí pod jednou střechou. Zároveň sociální zemědělství nesmí být zaměňováno za pouhé sezónní práce.
- 2.3 Sociální zemědělství je součástí korpusu multifunkčního zemědělství v oblasti diverzifikace činností, které má nad rámec své primární výrobní, potravinové a zpracovatelské funkce zajišťovat na venkově složky estetické, ochranné, kulturní, rekreativní, krajinyotvorné, historické, naučné, environmentální a také právě sociální ve smyslu sociální integrace, inkluze, well-beingu, vzdělávání a zvyšování komunitní důvěry. O sociálním zemědělství lze také

¹

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví podmínky pro provádění podpory Unie pro společnou zemědělskou politiku na období 2028–2034, [EUR-Lex - 52025PC0560 - EN - EUR-Lex](#).

hovořit jako o bioekonomické inovaci, která zavádí aplikované technologie a výsledky vědeckého výzkumu do udržitelné zemědělské praxe respektující ekologické limity, sociální spravedlnost a inkluzivitu. Podle EHSV zde existuje možnost využití pro zodpovědné veřejné zakázky i pro družstva a prodejní řetězce. Kromě toho se EHSV domnívá, že chov hospodářských zvířat může výrazně a účinně napomáhat při integraci sociálního zemědělství.²

- 2.4 Sociální zemědělství v Evropě se objevuje v rozmanitých formách v závislosti na historickém vývoji zemědělství, na ekonomické situaci, sociální a zdravotní politice a společenských trendech jednotlivých zemí. V Itálii je rozvoj sociálního zemědělství spojen s tzv. středomořským systémem sociálního zabezpečení založeným na účasti mnoha zúčastněných stran (veřejného sektoru, soukromých aktérů, neziskového sektoru, rodin). V Nizozemsku je sociální zemědělství začleněno do sítě sociálně-zdravotních služeb obce, ministerstva zdravotnictví a pojišťoven a je hrazeno obdobně jako běžná zdravotní péče. Ve Švédsku existuje systém tzv. „green prescriptions“, to znamená, že lékař může předepsat terapii na farmě jako součást léčebného procesu. V České republice je sociální zemědělství nejčastěji součástí praxe sociálního podnikání nebo sociálních služeb. V Rakousku již díky projektu „Green Care – Wo Menschen aufblühen“ (Green Care – Kde lidé rozkvétají) existuje celostátní certifikační systém i vlastní proces rozvoje podnikání pro rodinné zemědělské podniky, které poskytují pedagogické, zdravotní a sociální služby.
- 2.5 Sociální zemědělství se objevuje v nejrůznějších formách, proto není snadné stanovit jeho jednotnou definici. Tuto pestrost dokládá názvosloví, které se v nuancích liší, ale označuje velmi obdobné přístupy sloužící k obnově zdraví a well-beingu v kombinaci se zemědělskou činností. Setkáváme se s pojmy „social farming“, „social agriculture“, „care farming“, „nature-based therapy“, „nature-based interventions“, „gardening/farming therapy“, „farming therapy“, „green care“ apod. Stanovisko EHSV NAT/539 (2012) definuje sociální zemědělství jako „souhrn činností využívajících zemědělské zdroje, rostlinné i živočišné, za účelem vytváření sociálních služeb ve venkovských nebo příměstských oblastech (např. rekvalifikace, terapie, chráněná zaměstnání, celoživotní vzdělávání a další činnosti přispívající k sociální integraci“. Pro sociální zemědělství zůstávají relevantní čtyři hlavní oblasti: (a) terapeutické aktivity se zvířaty a rostlinami („nature-based interventions“); (b) pracovní a sociální integrace; (c) vzdělávání především pro zranitelné skupiny; (d) sociální služby komunitního charakteru s převažujícími zemědělskými činnostmi.
- 2.6 Sociální zemědělství se jako koncept a praxe od roku 2012 značně rozšířilo do zemí střední a východní Evropy. Vznikla celá řada mezinárodních projektů, nových iniciativ a platform pro sociální zemědělství napříč Evropou, často ve spojitosti s rozvojem sektoru sociálního podnikání a pracovní integrací sociálních podniků (WISE)³. V Itálii bylo sociální zemědělství legislativně ukotveno zákonem č. 141/2015 (*Legge 18 agosto 2015*, n. 141 – *Disposizioni in materia di agricoltura sociale* z 18.8.2015). Na Slovensku poskytuje zákon č. 112 z roku 2018 o sociální ekonomice a sociálním podnikání rámec pro podporu

2

Stanovisko EHSV [Udržitelná strategie pro chov hospodářských zvířat](#) (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

3

Evropská síť sociálních podniků pro pracovní integraci (WISE) ENSIE publikovala stanovisko k WISE v zemědělství s názvem *Social Farming* (Sociální zemědělství), ve kterém identifikovala funkčnost modelu sociálních podniků pro pracovní integraci v sektoru zemědělství, především v modelu inklinujícím více k ekonomické profitabilitě než k sociálním službám a občanskému sektoru. Další shodu nalézá v komunitou podporovaném zemědělství a strategii LEADER / komunitně vedeného místního rozvoje.

registrovaných sociálních podniků i v zemědělském sektoru. V České republice je od 1.1.2025 v platnosti zákon č. 468/2024 Sb. o integračním sociálním podniku, který doplňuje systém aktivní politiky zaměstnanosti a zaměstnanosti na chráněném trhu práce. Také Doporučení Rady k rozvoji rámcových podmínek sociální ekonomiky⁴ a Střednědobé hodnocení Akčního plánu sociální ekonomiky⁵ odkazují na témata, jako je pracovní integrace zranitelných skupin, sociální inovace, územní/venkovská soudržnost a multifunkční rozvoj v zemědělském rámci.

- 2.7 Sociální zemědělství představuje inovaci a výzvu v oblasti podpory duševního zdraví (jak se například projevilo v průběhu pandemie covid-19 nebo po migračních vlnách z důvodu válečných konfliktů). Mnohé odborné studie potvrzují, že kontakt s přírodou je jednou z klíčových aktivit pro zachování duševní pohody a prevence rizika duševních onemocnění. Sociální zemědělství a další terapie založené na kontaktu s přírodou nenahrazují standardní medicínské postupy, ale nabízejí jejich efektivní nefarmakologický doplněk.
- 2.8 Sociální zemědělství má velký komunitní potenciál. Je hradbou proti nejistotě ve společnosti, protože vytváří síť bezpečí a předvídatelnosti. Sociální nejistota vede ke ztrátě mezilidské i institucionální důvěry, což dále znevýhodňuje společnost a činí ji jako celek zranitelnou. Sociální zemědělství naopak spojuje místní aktéry, veřejné služby, samosprávu a občanskou společnost a řeší jednotlivé potřeby prostřednictvím konkrétních projektů a služeb.
- 2.9 Sociální zemědělství sbližuje město a venkov, a to především v odvětví potravin s jasným etickým původem. K jejich sbližování dochází v oblasti vzdělávání a informování o původu potravin a zemědělství, environmentálních souvislostech, krajině, způsobech venkovského života, tradicích a venkovské architektuře. Sociální farmy, ale i městské produkční sociální zahrady mohou přispět k prosperitě komunity tím, že podporují místní vazby, komunitní dialog a přispívají k vytváření nových sítí důvěry založených na rovnosti a sociální spravedlnosti. Sociální zemědělství přináší inovaci obyvatelům města, protože probíhá především ve venkovském prostředí, a přináší tak lidem odlišné zkušenosti a benefity.
- 2.10 Sociální zemědělství představuje politickou inovaci. V Irsku je příkladem mezirezortní spolupráce mezi Ministerstvem zemědělství, potravinářství a mořského průmyslu, Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem pro děti, zdravotní postižení a rovnost. Sociální farmáři vytvářejí platformu pro dialog a koordinaci, což může zvýšit efektivitu vládních programů a vést k udržitelnějším výsledkům zaměřeným na komunitu. Podobně v Itálii jsou některé priority evropských strukturálních fondů užívány na základě společné tvorby iniciativ různými aktéry, včetně sociálních zemědělců.
- 2.11 Sociální zemědělství ovlivnil od roku 2012 vývoj na poli technologií a umělé inteligence, které slouží jak k přesnějšímu provádění a efektivitě zemědělské výroby, tak jako pomocné nástroje pro zjednodušení práce na farmě pro lidi s určitým typem specifických potřeb. Technologie je však třeba využívat racionálně a musí být doprovázeny konkrétními školeními pro osoby pracující v sociálním zemědělství – pro osoby se specifickými potřebami i pro zemědělce

---

⁴ [Doporučení Rady – EU Social Economy Gateway – Evropská komise](#), přijaté Radou 27. listopadu 2023, tematizuje přístupnost pracovního trhu a sociální inkluzi na základě začlenění sociální ekonomiky do svých politik, vytvoření vhodného ekosystému, sociální inovace a územní soudržnosti členských států.

⁵ [Hodnocení akčního plánu pro sociální ekonomiku v polovině období – EU Social Economy Gateway – Evropská komise](#).

a doprovázející pracovníky. Vzdělávání by mělo být podporováno nejen pro rozvoj dovedností, ale také v oblasti řízení lidských zdrojů.

- 2.12 Sociální zemědělství se jeví jako významný aktér v řešení klimatických změn, při péči o krajinu, hospodaření s vodou v krajině a podporu vysoké biologické rozmanitosti. Sociální zemědělci většinou hospodaří na menších půdních plochách a na sociálních farmách je častěji využívána ruční práce. V tomto smyslu se sociální zemědělství podílí na environmentálně-sociální práci a na ekologické inkluzi, neboť mezi zranitelnými osobami zvyšuje povědomí o ekologických vztazích.
- 2.13 Sociální zemědělství nejenom přináší společnosti přidanou hodnotu, ale může také zvýšit hospodářskou životaschopnost zemědělských podniků. Je totiž inovativní formou diverzifikace, která rozšiřuje příjmovou základnu podniků, snižuje závislost na jednotlivých výrobních odvětvích a pomáhá zachovat stávající pracovní místa a vytvářet nové pracovní příležitosti. To je důležité zejména pro menší a rodinné zemědělské podniky. Propojení s dalšími oblastmi diverzifikace, jako je přímý prodej nebo dovolená na statku, vytváří další poptávku a provozní synergie. Sociální zemědělství zároveň podporuje vytváření meziodvětvových sítí mezi zemědělstvím, sociálními službami, školstvím, zdravotnictvím a cestovním ruchem. To může vést k novým formám spolupráce a individuálně uzpůsobeným řešením sociálních problémů ve venkovských oblastech. Sociální zemědělství tak posiluje regionální hodnotové řetězce, podporuje zachování malých zemědělských podniků a propojuje hospodářský rozvoj s rozvojem komunitních sociálních služeb ve venkovských komunitách.

3. Konkrétní připomínky

- 3.1 EHSV doporučuje výrazněji promítnout do evropské debaty o sociálním zemědělství otázku uprchlíků a začlenění do zemědělství osob, které prošly traumatem. Sociální zemědělství může přispět k vytváření pracovních příležitostí s odpovídající podporou, doprovázením a ochranou práv zaměstnanců. Je zapotřebí vycházet z pozitivní kultury důstojné a užitečné práce.
- 3.2 EHSV navrhuje zavést status sociálního zemědělce, který podpoří transparentnost systému a lepší kontrolu a zvýší čitelnost rolí jednotlivých aktérů v sociálním zemědělství. Status sociálního zemědělce také dovolí cílenější vzdělávání a finanční podporu sektoru. Status sociálního zemědělství také přispěje k validitě a relevanci značení původu a kvality služeb a produktů sociálního zemědělství ve společnosti a na etických trzích.
- 3.3 EHSV si uvědomuje potřebu přinášet inovativní přístupy pro městské obyvatele se specifickými potřebami v oblasti neformální péče nebo v oblasti duševního zdraví, což sociální zemědělství nabízí. Sociální zemědělství může v případě problémů v oblasti duševního zdraví poskytovat významné preventivní, podpůrné i rehabilitační přínosy pro různé skupiny zranitelných osob, propojit zdravotnictví, sociální oblast a zemědělství a přinést inovaci v podobě nefarmakologických přístupů ke zdraví a prevenci. Sociální zemědělství je také efektivní jako vzdělávací médium pro seznámení s produkčně-spotřebitelskými a ekologickými vztahy. Specifickou kapitolou sociálního zemědělství je městské sociální zemědělství či sociálně terapeutické produkční městské zahrady, které jsou obdobně přínosné jako venkovské sociální farmy.

- 3.4 EHSV vybízí ke vstupu nových subjektů a ke generační obměně na venkově na základě aktivit sociálního zemědělství, které zvyšují jeho atraktivitu pro mladé zemědělce, ženy, rodiny i další subjekty přicházející ze zemědělství, sociální oblasti, vzdělávání nebo z místní komunity. Tím se přispěje nejen k diverzifikaci zemědělských podniků, ale i k předcházení vyliďňování venkova, k ekologické inkluzi či růstu vzdělanostní struktury venkovské populace. Obdobné doporučení přináší Strategie generační obměny v zemědělství (COM/2025/872 final).⁶

V Bruselu dne 24. září 2026.

předseda Evropského hospodářského a sociálního výboru
Séamus BOLAND

6

Sociální zemědělství se již objevuje jako aktivní nástroj ve strategii pro generační obměnu ve sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů [EUR-Lex – 52025DC0872 – EN – EUR-Lex](#). Navrhovaná opatření: „Podpora sociálního zemědělství: Podpořit dobrovolnictví v sociálních zemědělských podnicích zapojením Evropského sboru solidarity a zároveň podpořit členské státy v rozvoji iniciativ pro mladé zemědělce poskytujících dostupné sociální a pečovatelské služby ve venkovských oblastech.“